

Türkiye Turist Rehberleri Birliği

ANKARA
HACI BAYRAM VELİ
ÜNİVERSİTESİ

III. ULUSAL TURİST REHBERLİĞİ KONGRESİ

KONGRE BİLDİRİ E-KİTABI

İÇİNDEKİLER

3 ÖNSÖZ

4 KURULLAR

10 KONGRE PROGRAMI

16 BİLDİRİLER

272 KONGRE SONUÇ VE DEĞERLENDİRMESİ

III. ULUSAL TURİST REHBERLİĞİ KONGRESİ

ÖNSÖZ

Turistlerin, eskiye oranla daha çok bilgiye daha rahat ulaşabildikleri, bilginin geçerliliğini kolaylıkla kontrol edebildikleri ve daha yüksek hizmet kalitesi beklentisi içinde oldukları şüphe götürmez bir gerçektir. Turist yapısında yaşanan değişimler, turizmi profesyonel anlamda icra eden kişilerin de kendilerini geliştirmelerini kaçınılmaz kılmaktadır.

Gerek yurtiçi gerekse yurtdışı turlarda ya da turizm hizmetleri içerisinde, profesyonel turist rehberlerinin büyük bir önemi ve payı bulunmaktadır. Turist rehberleri, sahip oldukları yeterlilikler itibariyle turistlerin memnuniyet seviyelerinde çok etkili olabilmektedirler. Öte yandan değişen turist yapısına göre, profesyonel turist rehberlerinin de sürekli olarak kendilerini geliştirmesi gerekmektedir. Çünkü bugün turistler gidecekleri bölge ile ilgili bilgileri bir forum sitesinden ya da internet üzerinde bir sosyal ağdan yanlarında taşıdıkları akıllı telefon ya da tabletler aracılığı ile kısa sürede alabilmeleri mümkündür. Bu nedenle turist rehberlerinin bundan daha fazlasına sahip olmaları, sadece bölgenin turizm değerleri ile ilgili değil, bölgenin çok farklı yönleriyle ilgili bilgi sahibi olmaları ve bilgiyi en iyi şekilde aktarabilmeleri gerekmektedir.

Türkiye’de turist rehberliği mesleği başındaki profesyonel ekiyle nitelendirilmektedir. Profesyonel turist rehberi; kendi dilinde ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü olarak iletişim kurabilme yeteneğine sahip olmalı, iletişim ve hizmet yetenekleriyle turistlerin ziyaretlerini bir deneyim ve bilgilenme boyutuna taşıyabilmeli, tanıtma, bilgi verme sırasında turistlerle göz teması kurabilmeli, grubu otoriter olmadan yönetmeli, zamanı ekonomik kullanmalı, sorunlara çözüm getirici olmalı, ülkenin coğrafyasını, tarihini, kültürünü, sosyal özelliklerini bilmeli, insanları bir amaç doğrultusunda peşinden sürüklemeli ve başarılı bir tur gerçekleştirmek için farklı hizmet sağlayıcıları ve turistler arasında koordinasyonu sağlamalıdır.

Turizm olgusunda önemli bir etkisi ve rolü olan turist rehberliğinin farklı yönleriyle doğru bir biçimde öğrenilmesi ve sürdürülmesi büyük bir önem taşımaktadır. Rehber yetiştirmede sadece teorik bilgilere bağlı kalmak yerine, alan uygulamaları ve alan ölçümlerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular doğrultusunda; ilgili eğitim kurumlarına, Türkiye Turist Rehberleri Birliği’ne ve odalarına, profesyonel turist rehberlerine, rehberlerin bilgi-donanım yönündeki eksikliklerinin giderilmesi hususunda önemli görevler düşmektedir.

İşte bu noktada, ev sahipliğini Türkiye Turist Rehberleri Birliği’nin yaptığı III. Turist Rehberliği Kongresi’nin profesyonel turist rehberliğinin gelişimine önemli katkılar sağladığını umut ediyor, bizlere akademik destek veren Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi akademisyenlerine, açılış konuşmasıyla bizleri onurlandıran Prof. Dr. İlber ORTAYLI’ya, TUREB Yönetim Kurulu Üyeleri Dr. Sedat BORNOVALI, Ozan SAYIN, A. Serhan GÜNGÖR ve Adem BİÇER’e ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor ve saygılar sunuyorum.

Suat TURAL
TUREB Yönetim Kurulu Başkanı

KURULLAR

KONGRE BAŞKANI

SUAT TURAL

Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

DÜZENLEME KURULU

DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BORNOVALI

ÂDEM BİÇER

AHMET SERHAN GÜNGÖR

OZAN SAYIN

KEVSER AFŞAR

ENDER ŞAHİN

AZİZE SOYER

PROF. DR. R. PARS ŞAHBAZ

DOÇ. DR. M. ALPARSLAN KÜÇÜK

DOÇ. DR. YALÇIN ARSLANTÜRK

DOÇ. DR. SEVİL BÜLBÜL

DOÇ.DR. M. MURAT KIZANLIKLI

ARŞ. GÖR. FULDEN NURAY KÜÇÜKERGİN

ARŞ. GÖR. ESİN AYSEN

ARŞ. GÖR. SEVAL KURT

ARŞ. GÖR. TUĞBA ŞEN KÜPELİ

ARŞ. GÖR. GİZEM PALA

BİLİM KURULU

PROF. DR. SUAVİ AHİPAŞAOĞLU

PROF. DR. HASAN AKAN

PROF. DR. ATİLLA AKBABA

PROF. DR. UMUT AVCI

PROF. DR. CEVDET AVCIKURT

PROF. DR. A. CELİL ÇAKICI

PROF. DR. FÜSUN İSTANBULLU DİNÇER

PROF. DR. MİTHAT ZEKİ DİNÇER
PROF. DR. OKTAY EMİR
PROF. DR. ORHAN BATMAN
PROF. DR. İSMAİL GEZGİN
PROF. DR. NECDET HACIOĞLU
PROF. DR. ORHAN İÇÖZ
PROF. DR. ABDULLAH KARAMAN
PROF. DR. KURTULUŞ KARAMUSTAFA
PROF. DR. ARZU KILIÇLAR
PROF. DR. İSMAİL KIZILIRMAK
PROF. DR. MERYEM AKOĞLAN KOZAK
PROF. DR. SALİH KUŞLUVAN
PROF. DR. KUTAY OKTAY
PROF. DR. ZAFER ÖTER
PROF. DR. ELBEYİ PELİT
PROF. DR. ASIM SALDAMLI
PROF. DR. METE SEZGİN
PROF. DR. R. PARS ŞAHBAZ
PROF. DR. ÖMER ŞANLIOĞLU
PROF. DR. ABDULLAH TANRISEVDİ
PROF. DR. SELMA MEYDAN UYGUR
PROF. DR. BURHAN VARKIVANÇ
PROF. DR. ALİ YAYLI
PROF. DR. İBRAHİM YILMAZ
PROF. DR. MEDET YOLAL
DOÇ. DR. MUSTAFA AKSOY
DOÇ. DR. AYSU ALTAŞ
DOÇ. DR. VOLKAN ALTINTAŞ
DOÇ. DR. MUSTAFA CEVDET ALTUNEL
DOÇ. DR. ÖZLEM ALTUNÖZ
DOÇ. DR. TUGAY ARAT
DOÇ. DR. ŞEYMA AY ARÇIN
DOÇ. DR. AYTUĞ ARSLAN
DOÇ. DR. YALÇIN ARSLANTÜRK
DOÇ. DR. GÜL ERBAY ASLITÜRK
DOÇ. DR. LÜTFİ ATAY

DOÇ. DR. EMİNE ÇINA BAL
DOÇ. DR. FATİH MEHMET BERK
DOÇ. DR. FAHRETTİN ATIL BİLGE
DOÇ. DR. SEVDA BİRDİR
DOÇ. DR. SEVİL BÜLBÜL
DOÇ. DR. MELTEM CABER
DOÇ. DR. AHMET ÇAVUŞ
DOÇ. DR. GÜREL ÇETİN
DOÇ. DR. BEKİR BORA DEDEOĞLU
DOÇ. DR. TAŞKIN DENİZ
DOÇ. DR. NURAY TETİK DİNÇ
DOÇ. DR. BEKİR EŞİTTİ
DOÇ. DR. EVREN GÜÇER
DOÇ. DR. KENAN GÜLLÜ
DOÇ. DR. F. ÖZLEM GÜZEL
DOÇ. DR. SERHAT HARMAN
DOÇ. DR. CEM IŞIK
DOÇ. DR. SEBAHATTİN KARAMAN
DOÇ. DR. YASİN KELEŞ
DOÇ. DR. M. MURAT KIZANLIKLI
DOÇ. DR. ÖZLEM KÖROĞLU
DOÇ. DR. SERAP ÖZDÖL KUTLU
DOÇ. DR. M. ALPARSLAN KÜÇÜK
DOÇ. DR. ÖZGÜR ÖZER
DOÇ. DR. NACİ POLAT
DOÇ. DR. FERİKA SARI
DOÇ. DR. ERKAN SEZGİN
DOÇ. DR. SEDA ŞAHİN
DOÇ. DR. LÜTFİ MUSTAFA ŞEN
DOÇ. DR. RAHMAN TEMİZKAN
DOÇ. DR. S. PINAR TEMİZKAN
DOÇ. DR. SABAH BALTA ULAY
DOÇ. DR. SİNAN ÜNLÜSOY
DOÇ. DR. KAMİL YAĞCI
DOÇ. DR. UYSAL YENİPİNAR
DOÇ. DR. CANAN TANRISEVER YİĞİT

DOÇ. DR. GÖKÇE YÜKSEK
DOÇ. DR. BURHANETTİN ZENGİN
DOÇ. DR. ÖZCAN ZORLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ VEDAT ACAR
DR. ÖĞR. ÜYESİ YUSUF ACAR
DR. ÖĞR. ÜYESİ MURAT AK
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERAP AKDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ UĞUR AKDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLİZAR AKKUŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NALAN ALBUZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ UJU VIOLET ALOLA
DR. ÖĞR. ÜYESİ REŞAT ARICA
DR. ÖĞR. ÜYESİ SABRİ ARICI
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEMİH ARICI
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA ARSLAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALPER ATEŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHARREM AVCI
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYDOĞAN AYDOĞDU
DR. ÖĞR. ÜYESİ İLKE BAŞARANGİL
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALAATTİN BAŞODA
DR. ÖĞR. ÜYESİ İSA BAYHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ TURAN BAYRAM
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜL ERKOL BAYRAM
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERHAN BOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDAT BORNOVALI
DR. ÖĞR. ÜYESİ İNCİ OYA COŞKUN
DR. ÖĞR. ÜYESİ TOLGA FAHRİ ÇAKMAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HARUN ÇALHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ DİDAR SARI ÇALLI
DR. ÖĞR. ÜYESİ EMRE ÇİLESİZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER ÇOBAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ NAZİM ÇOKIŞLER
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERDAR ÇÖP
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYHAN DAĞDEVİREN
DR. ÖĞR. ÜYESİ FAHRİ DAĞI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ DALGIÇ

- DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞEGÜL DEMİRBULAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ ŞEYNAZ DEMİRKOL
DR. ÖĞR. ÜYESİ NİHAT DEMİRTAŞ
DR. ÖĞR. ÜYESİ EVİNÇ DOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEDEN DOĞAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCA SEZEN DOĞANCILI
DR. ÖĞR. ÜYESİ EDA RUKİYE DÖNBAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERTUĞRUL DÜZGÜN
DR. ÖĞR. ÜYESİ REMZİYE EKİCİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA DOĞANAY ERGEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEÇKİN ESER
DR. ÖĞR. ÜYESİ VOLKAN GENÇ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SİNAN GÖKDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖNÜL GÖKER
DR. ÖĞR. ÜYESİ TOLGA GÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ ELÇİN DOĞAN GÜRBÜZER
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA ÖZÇELİK HEPER
DR. ÖĞR. ÜYESİ ALİ İSKENDER
DR. ÖĞR. ÜYESİ MİKAİL KARA
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUTLU KAYA
DR. ÖĞR. ÜYESİ SONAY KAYGALAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ NEŞE ÇULLU KAYGISIZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM HAKKI KAYNAK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HAVA KESKİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ REHA KILIÇHAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ CENK MURAT KOÇOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİL KORKMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ HANDE AKYURT KURNAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ AYŞE KURTLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ KEMAL GÜRKAN KÜÇÜKBERGİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ BATTAL OĞUZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖZDE OĞUZBALABAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZLEM TEKİN ÖZBEK
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ÖZDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH ÖZDEMİR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖZDE ÖZDEMİR

DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM AKIN ÖZEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ YAKUP ÖZTÜRK
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET SAĞIR
DR. ÖĞR. ÜYESİ FARUK SEYİTOĞLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEYİT AHMET SOLMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NİL SONUÇ
DR. ÖĞR. ÜYESİ CEMİL SÜSLÜ
DR. ÖĞR. ÜYESİ NECİBE ŞEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURŞAH ŞENGÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA ŞİT
DR. ÖĞR. ÜYESİ SERKAN TÜRKMEN
DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET UMUR
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÖKÇE ÖZDEMİR UMUTLU
DR. ÖĞR. ÜYESİ ABDULLAH ÜLKÜ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SAVAŞ YEŞİLYURT
DR. ÖĞR. ÜYESİ DUYGU YETGİN
DR. ÖĞR. ÜYESİ HACI MEHMET YILDIRIM
DR. ÖĞR. ÜYESİ MUSTAFA YILDIRIM
DR. ÖĞR. ÜYESİ ESRA GÜL YILMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ LALE YILMAZ
DR. ÖĞR. ÜYESİ YURDANUR YUMUK
ÖĞR. GÖR. DR. AZADE ÖZLEM ÇALIK
ÖĞR. GÖR. DR. NİHAT ÇEŞMECİ
ÖĞR. GÖR. DR. HÜSEYİN ÇİÇEKLİOĞLU
ÖĞR. GÖR. DR. ALPER DURAN
ARŞ. GÖR. DR. SEVGÜL ÇİLİNGİR CESUR
ARŞ. GÖR. DR. BEYBALA TİMUR
ARŞ. GÖR. DR. ORHAN YABANCI
DR. MEHMET KÜRKÇÜ
DR. ARZU TORAMAN

Unvan ve Alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.

KONGRE PROGRAM ÖZETİ

KONUŞMACILAR

5 KASIM PERŞEMBE 2020

13:30-14:00	AÇILIŞ KONUŞMALARI	Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU- Dekan / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı Prof. Dr. Yusuf TEKİN- Rektör / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
14:00-14:45	KONUK KONUŞMACI	Prof. Dr. İlber ORTAYLI – Tarihçi, Yazar

6 KASIM CUMA 2020

15:30-16:00	KAPANIŞ KONUŞMASI	Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı
-------------	----------------------	---

BİRİNCİ GÜN OTURUMLARI

5 KASIM PERŞEMBE 2020

15:30-17:00	PARALEL OTURUMLAR
-------------	-------------------

İKİNCİ GÜN OTURUMLARI

6 KASIM CUMA 2020

11:00-12:00	TUREB OTURUMU
12:00-14:00	ARA
14:00-15:30	PARALEL OTURUMLAR
15:30-16:00	KAPANIŞ KONUŞMASI

PROGRAM AKIŞI

5 KASIM PERŞEMBE 2020 - BİRİNCİ GÜN

AÇILIŞ KONUŞMALARI (13:30-14:00)

TUREB SALONU

Prof. Dr. İrfan YAZICIOĞLU- Dekan /Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi

Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

Prof. Dr. Yusuf TEKİN- Rektör / Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

KONUK KONUŞMACI (14:00-14:45)

TUREB SALONU

Prof. Dr. İlber ORTAYLI – Tarihçi, Yazar

14:45 - 15:30 / ARA

5 KASIM PERŞEMBE 2020 - BİRİNCİ GÜN

PARALEL OTURUMLAR (15:30-17:00)

TUREB SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. CANAN TANRISEVER YİĞİT

Rehber Anlatımlarında Bitki ve Hayvan Mitoslarının Yeri	Arş. Gör. Dilara Eylül Koç- Kastamonu Üniversitesi Doç. Dr. Canan Tanrısever- Kastamonu Üniversitesi
Anadolu'da Türk Sanat ve Mimarisinde Rehberlerin Karşılaştıkları Hayvan Figürleri ve Mitolojik Arka Planı	Dr. Süleyman Saz Turist Rehberi
Roma İmparatorluğu'nda Perge Antik Kenti ve Bir Kadın Yönetici Figürü Olarak Plancia Magna	Prof. Dr. Nedim Yüzbaşıoğlu Akdeniz Üniversitesi
Arkeo-Turizm Kapsamında Tarihöncesi Arkeolojisi Turizmi: Göbeklitepe Örneği	Doç. Dr. Serap Özdöl-Kutlu- Ege Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Selcen Seda Türksoy- Ege Üniversitesi

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ SALONU

OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. ELBEYİ PELİT

Turist Rehberliğinde Girişimcilik ve Rehberlik Eğitiminde Girişimciliğin Yeri	Dr. Öğr. Üyesi Nihat Çeşmeci- Erciyes Üniversitesi Arş. Gör. Nazlı Örnek- Erciyes Üniversitesi Turizm
Algılanan Stres: Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma	Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Dağdeviren Çankırı Karatekin Üniversitesi
TR 82 Bölgesinde Turizm Rehberliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Mesleki Çekimsizliğe Yatkınlık Düzeyleri	Arş. Gör. Yakup Erdoğan- Kastamonu Üniversitesi Doç. Dr. Canan Tanrısever- Kastamonu Üniversitesi
Turizm Rehberliği Bölümü Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	Dr. Öğr. Üyesi Ayhan Dağdeviren- Çankırı Karatekin Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Mikail Kara- Çankırı Karatekin Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Özdemir- Çankırı Karatekin Üniversitesi

HOTEL LINKAGE SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. RAHMAN TEMİZKAN

Denetimlerin Turist Rehberlerinin İş Doyumuna Etkisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Çalışan Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma	Arş. Gör. Merve Ofloğlu- Harran Üniversitesi Prof. Dr. İsmail Kızırmak- İstanbul Üniversitesi
İş Aile Rol Çatışması ve Kariyer Devamlılığı İlişkisi: Kadın Turist Rehberleri Üzerine Bir Değerlendirme	Öğr. Gör. Dr. Nilgün Demirel- Iğdır Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi. Yurdanur Yumuk- İstanbul Gelişim Üniversitesi Prof. Dr. Necdet Hacıoğlu- İstanbul Gelişim Üniversitesi
Turist Rehberi Adaylarının Kişilik Özelliklerine Göre Öğrenme Tercihleri: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği	Doç. Dr. Saadet Pınar Temizkan- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Özlem Arı- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Turist Rehberi Adaylarının Öz Yeterlilik Algılarının Mesleki Tutumlarına Etkisi: Afyon Kocatepe Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma	Arş. Gör. Melisa Ateş- Afyon Kocatepe Üniversitesi Arş. Gör. Ali Kabakulak- Afyon Kocatepe Üniversitesi Prof. Dr. Elbeyi Pelit- Afyon Kocatepe Üniversitesi

ANKARA SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. GÜL ERKOL BAYRAM

Turist Rehberliği Yurtiçi Uygulama Gezilerinin Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi	Arş. Gör. Dr. Zeynep Çokal- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Arş. Gör. Aybüke Özsoy- Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turist Rehberi Berfin Keskin
Rekreatif Faaliyet Tercihlerinde Turist Rehberlerinin Rolü	Elif Şenel- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Kültür Turizminde Ürün Geliştirme Sürecine Dair Turist Rehberlerinin Görüşleri	Melike Sak- Sinop Üniversitesi Aşlı Sultan Eren- Sinop Üniversitesi Doç. Dr. Gül Erkol Bayram- Sinop Üniversitesi
Türkiye’de Destinasyon Seçiciliği ve Rehberlik Faaliyetlerine Etkisi	Ramazan Özdemir- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Rabia Dedeoğlu-Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hilal Yılmaz- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

6 KASIM CUMA 2020 - İKİNCİ GÜN

TUREB SALONU

11:00-12:00	TUREB OTURUMU: TUREB YK Üyeleri - Sektör Akademi Buluşması MODERATÖR: PROF. DR. PARS ŞAHBAZ
-------------	--

12:00-14:00 / OTURUMLARA ARA

PARALEL OTURUMLAR (14:00-15:30)

TUREB SALONU

OTURUM BAŞKANI- DOÇ. DR. UYSAL YENİPİNAR

Ala Diva Turca Leyla Gencer: Bir Turist Rehberinin Anlatımında Safranbolulu Bir Dünya Yıldızı Soprano'nun Dünden Bugüne ve Yarına Uzanan Yaşam Öyküsü	Turist Rehberi-Eğitimci Yaşar Ülkü
Ankara'nın İlk Rehberi: Ankara Guide Touristique	Fikret Barbaros Göçer- Ankara Üniversitesi
Turist Rehberliğinin Akademik Çalışmalara Yansımaları: Bibliyometrik Bir Analiz	Melda Gazelci- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Arş. Gör. Sadık Can Gazelci- Antalya Bilim Üniversitesi
Türkiye’de Turist Başına Düşen Rehber Sayılarının Tespiti ve İhtiyaç Analizi	Öğr. Gör. Emrullah Cansu Kapadokya Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Bahar Kapadokya Üniversitesi

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ SALONU**OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. MEDET YOLAL**

Eylemli Rehberlerin Sanal Tur Rehberliği Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri	Arş. Gör. Dr. Burcu Koç- Pamukkale Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Kemal Gürkan Küçükergin- Atılım Üniversitesi
Turist Rehberliği Mesleğine İlişkin Görüşlerin İçerik Analizi Yoluyla Değerlendirilmesi: Ekşi Sözlük Örneği	Öğr. Gör. Dr. Ezgi Kırıcı Tekeli- Iğdır Üniversitesi
Duygusal Emeğin Turist Rehberlerinin İş Tatmini Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	Doç. Dr. Saadet Pınar Temizkan- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Erdal Arslan
Türkçe Rehberlik Önerisinin Paydaşlar Tarafından Değerlendirilmesi: Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği	Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Düzgün-Gümüşhane Üniversitesi

HOTEL LINKAGE SALONU**OTURUM BAŞKANI-PROF. DR. ABDULLAH TANRISEVDİ**

Turist Rehberlerinin Bakış Açısıyla Bireysel Düzeyde Bahış Verme Eğilimini Etkileyen Davranışlar	Dr. Öğr. Üyesi Mikail Kara- Çankırı Karatekin Üniversitesi Arş. Gör. Sema Küçükali- Çankırı Karatekin Üniversitesi Arş. Gör. Dr. Sinem Kunt- Çankırı Karatekin Üniversitesi
Turist Rehberliğinin Multidisipliner Yansımasına Bir Örnek: “Dinler Tarihi”	Doç. Dr. Mehmet Alparslan Küçük- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Ufuk Çam- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Profesyonel Turist Rehberlerinin Gastronomi Kavramına Yaklaşımlarının Kelime İlişkilendirme Testi ile Analizi	Turist Rehberi Abidin Can Aktaş Arş. Gör. Serkan Yiğit- Dokuz Eylül Üniversitesi
Şanlıurfa Bölgesel Turist Rehberleri Odası’na Bağlı Turist Rehberlerinin Profili	Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul Düzgün-Gümüşhane Üniversitesi
Turist Rehberliği Mesleği İçerisinde İdare Hukuku	Doç. Dr. Dilşat Yılmaz- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

ANKARA SALONU

OTURUM BAŞKANI- PROF. DR. İBRAHİM YILMAZ

Lisansüstü Düzeyde Turist/Turizm Rehberliği Eğitimi Veren Programların Müfredatlarının İncelenmesi ve Öneriler	Dr. Yunus TOPSAKAL Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi
Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri: Balıkesir Örneği	Doç. Dr. Seda Şahin- Balıkesir Üniversitesi Mervenur Erdem- Balıkesir Üniversitesi
Turist Rehberliğinde Uzmanlaşma: Gastronomi Rehberliği Açısından Ön Lisans ve Lisans Programlarının Değerlendirilmesi	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAHAR Kapadokya Üniversitesi
Turizm Rehberliği Bölümleri İçin Yeni Bir Felsefe ve Müfredat Önerisi	Dr. Öğr. Üyesi, Nazım Çokişler İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

KAPANIŞ KONUŞMASI (15:30-16:00)

TUREB SALONU

Suat TURAL- Türkiye Turist Rehberleri Birliği Başkanı

TURİST REHBERLİĞİNDE UZMANLAŞMA: GASTRONOMİ REHBERLİĞİ AÇISINDAN ÖN LİSANS VE LİSANS PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

* Dr. Öğr. Üyesi Mehmet BAHAR
Kapadokya Üniversitesi
mehmet.bahar@kapadokya.edu.tr
ORCID: 0000-0015-3777-7292

ÖZET

“Medeniyetlerin Beşiği” olarak tabir edilen Anadolu coğrafyası, on bin yıllarca sayısız medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Bu topraklarda yaşayan her medeniyet kendine ait kültürel, mimari ve tarihi kalıntılar aracılığıyla kendi izlerini bırakmışlar, bu izler de nesilden nesile aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bundan dolayı, Anadolu toprakları için tam bir “Medeniyetler Mozaığı” denilebilir. Bu bağlamda, ülkemizin her bir köşesinde binlerce yıl öncesine ait tarihi ve kültürel izler bulmak ve bu izlerin günlük şuan ki yaşamda yansımalarını görmek mümkündür. Bu yönüyle, ülkemiz kültür turizmi açısından birçok zenginliğe sahiptir. Bundan dolayı, ülkemiz özel ilgi alanlarına sahip turistlerinde çekim merkezi konumdadır. Bu çekim sayesinde, görev yapan turist rehberleri de talep gören bu özel ilgi alanları konusunda kendilerini uzmanlaştırma ihtiyacı duymaktadır. Bu alanlardan en önemlilerinden bir tanesi olan “Gastronomi Turizmi” hem kendi başına hem de kültür turizminin bir parçası olarak ülkemizde her geçen gün artarak ilgi görmektedir. Ortaya çıkan bu özel ilgi, bu alanda uzman turist rehberlerine ihtiyaç duyulmasına sebep olmaktadır. Bu çalışma ile ülkemizde turist/turizm rehberliği eğitimi veren önlisans ve lisans programlarının ders müfredatlarının incelenerek, gastronomi turizmine yönelik derslerin başlıkları çıkarılmıştır. Çalışma sonucunda “Gastronomi Rehberliği” ihtiyacını karşılamak için önerilerde bulunulmuştur. Böylelikle, bu alanda hizmet veren turist rehberlerinin yeterliliklerin arttırarak belli bir alanda uzmanlaşmaları sağlanmış olması ile beraber, bunun doğal sonucu olarak verilen hizmetin kalitesinde yükselme, yüksek performans ve rakip destinasyonlara karşı rekabet avantajı elde edilmiş olacaktır.

Anahtar kelimeler: Gastronomi Rehberliği, Lisans, Ön Lisans, Eğitim, Müfredat

ABSTRACT

The Anatolian geography, called the “Cradle of Civilizations”, has hosted countless civilizations for decades. Every civilization that lives in these lands has left their own traces through their own cultural, architectural and historical ruins, and these traces have been passed down from generation to generation and reached today. Therefore, Anatolian geography can be called “Mosaic of Civilizations”. In this context, it is possible to find historical and cultural traces dating back thousands of years in every corner of our country and to see the reflections of these traces in daily life. In this respect, our country has many riches in terms of cultural tourism. For this reason, our country is the center attraction for tourists with special interests. Due to this attraction, tourist

* *Sorumlu Yazar*

guides on duty also need to specialize in these special areas of interest. “Gastronomy Tourism”, which is one of the most important of these fields, is getting more and more popular both in our country and as a part of cultural tourism. This special interest that arises causes the need for expert tourist guides in this field. The curriculum of the associate and bachelor degree programs that providing tourist / tourism guidance education in our country were examined and the titles of the courses related to gastronomy tourism were determined with the study. As a result of the study, suggestions were made to meet the “Gastronomic Guidance” requirement. Thus, the tourist guides serving in this field will be able to specialize in a certain area by increasing the qualifications, and as a result of this, the quality of the service provided, high performance and competitive advantage against competing destinations will be obtained.

Keywords: Gastronomy Guidance, Bachelor Degree, Associate Degree, Education, Curriculum

Giriş

Gastronomi turizmi, her geçen gün artarak büyümekte ve kültür turlarının vazgeçilmez bir unsuru haline hızla gelmektedir. Bundan dolayı, kültür turlarının içerikleri bağlamında daha önceden olduğundan farklı olarak, gezilen ve ziyaret edilen yerlerin sadece tarihi ve kültürel mekanlarının ziyareti değil, o yöreye özgü yiyecek ve içeceklerinin de tadına bakıldığı birer “deneyim” turlarına dönüşmektedir. Özellikle son yıllarda yöresel lezzet ve tatları deneyimleme isteği, internetin yaygınlaşması ve bu sayede kullanılan iletişimin güçlenmesi ile ortaya çıkan “paylaşım ekonomisi” kapsamında değerlendirilince, yöresel yemeklerin hazırlandığı klasik restoranlar yerine o yörede yaşayan kişilerin evlerini açmasıyla “yerel deneyim” imkanı sunulmaktadır. Yerele ait lezzetlerin bu kadar öne çıkması zaman zaman bu kültür turlarının yerine getirilmesinden sorumlu rehberlerin yetkinlikleri ve yeterliliklerindeki eksiklikler, katılımcıların hayal kırıklığıyla karşılaşmalarına sebep olabilmektedir. Ayrıca bu eksiklik sebebiyle yerel değerlerin deneyimini yaşamak için çok uzak yerlerden bizzat oraya kadar gelmiş ziyaretçilerin yöreyi yeteri kadar tanımamasına sebep olmaktadır.

Ülkemizde mevcut haliyle turist rehberliği 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na göre; eylemli rehber ve eylemsiz rehber olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunun dışında, statü ve kategori olarak rehberler herhangi bir ayrıma tabi tutulmamaktadır. Oysaki ülkemizin coğrafyasının büyüklüğü ve bu coğrafyaların kendi içinde barındırdığı değerler bakımından çok fazla çeşidin olması sebebiyle rehberlik mesleğinde de uzmanlaşmaya gidilmesi ve bu uzmanlık seviyesine göre çıkılan tura doğru rehberlerin görevlendirilmesi zaruridir. Bunun sağlanabilmesi için de rehberlik eğitimi veren üniversitelerimizin ön lisans ve yüksek lisans bölümlerine önemli görevler düşmektedir. Yükseköğretimde önceleri meslek yüksekokullarında ön lisans olarak verilen turist rehberliği, sonradan yüksekokul ve fakültelerde lisans düzeyinde de verilmeye başlanmıştır (Çokişler, 2017). Fakat her üniversitedeki turist rehberliği bölüm müfredatları farklıdır. Başka bir ifadeyle, yükseköğretim düzeyinde standart bir turist rehberliği ders müfredatı bulunmamaktadır. Güven ve Ceylan (2014), lisans ve ön lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren okullardaki müfredatların turizm rehberliği meslek yönetmeliğine uygunluğunu incelemiştir. İşçeli ve Kılıç (2014), lisans düzeyinde turist rehberliği ders müfredatlarının incelenmesi ve Yenipınar ve Kardaş (2019) ise turist rehberliği müfredat geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Spesifik bir konuya odaklanan çalışmalar kapsamında ise Akdu vd. (2018) sağlık turizmi rehberliği, Çakmak ve İstanbullu Dinçer (2018) Türk kimliği kapsamında turist rehberliği ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Başoda vd. (2018) ise gastronomi turizmi kapsamında turist rehberliği ile ilgili kavramsal çalışma yapmıştır. Bundan dolayı, çalışma ile ön lisans ve lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği eğitimi veren programların ders müfredatlarının gastronomi ile ilişkin

dersler kapsamında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle ülkemizde üniversitelerinde bulunan ön lisans ve lisans eğitimi veren rehberlik bölümlerinin ders müfredatları ilgili üniversitelerin web siteleri aracılığıyla araştırılmıştır.

1. Literatür Taraması

6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na göre turist rehberi, bu kanun hükümlerince mesleğe kabul edilen ve turist rehberliği hizmeti verme hak ve yetkisine sahip gerçek kişilerdir. Bu kanuna göre rehberlik hizmeti: “seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesi” olarak ifade edilmektedir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012). Yarcan'a (2007) göre turist rehberlerinin bazı görev ve sorumlulukları şunlardır;

- Liderlik özelliği taşımak;
- Disiplinli olmak;
- Doğru, dürüst, tutarlı ve adil olmak;
- Meslek ve turist sırlarını paylaşmamak;
- Kendini sürekli yenileyerek kültür, bilgi ve deneyimini arttırmak;
- Turistlerin özelliklerinin farkında olup ona göre davranmak;
- Ülkenin turiste sunduğu ürün ve turun özelliklerini iyi bilmek;
- Ülke ile ilgili olumlu imaj yaratılmasına katkı sağlamak;
- Anında ve neşeli bir şekilde bilgi sağlamaktır.

Bu özellikler ve sorumluluklar turist rehberlerine eğitimler ile kazandırılmaktadır. Ülkemizde turist rehberliği eğitimi yaygın ve örgün olarak verilmektedir. Yaygın eğitim, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın denetimde Birlikler tarafından sertifika programları ile verilmektedir. Örgün eğitim ise üniversiteler tarafından ön lisans, lisans ve yüksek lisans programları ile verilmektedir (Eker ve Zengin, 2016). Üniversitelerdeki programların ders müfredatları üniversiteye göre değişmekteyken, sertifika programında şu dersler verilmektedir;

- Genel turizm bilgisi ve turizm mevzuatı;
- Meslek etiği ve meslek dersi;
- Dinler tarihi;
- Türkiye'nin tarihi ve turizm coğrafyası;
- İletişim becerileri;
- Genel Türk tarihi ve kültürü;
- Arkeoloji;
- Türk dili ve edebiyatı;
- Mitoloji;
- Anadolu medeniyetleri tarihi;
- Turizm sosyolojisi;
- Türkiye'nin flora ve faunası,
- Doğa tarihi;
- Müzecilik;

- Genel sağlık bilgisi, ilkyardım, sağlık turizmi, turist sağlığı;
- Türk halk bilimi ve geleneksel türk el sanatları;
- Sanat tarihi, ikonografi (TUREB, 2018).

Başoda vd. (2018) çalışmalarında belirli bir destinasyonun yerel mutfak kültürüne özgü gastronomi uzmanlığının; konu, mekan ve etkinlik uzmanlığı, gastronomi turlarının; ziyaret, keşif, deneyim ve son olarak gastronomi rehberliğinin; bilgilendirme ve deneyim kazandırma bileşenleri ile açıklanabileceği ileri sürülmüştür. Akdu vd. (2018) turist rehberliğinde bir uzmanlı alanı olarak sağlık turizmi rehberliği konusunu araştırdıkları çalışmada, sağlık turizm rehberliği ile ilgili verilen mevcut derslerin temel sağlık bilgisi ve ilkyardım olduğunu ve sağlık turizmi isimli dersin de üç üniversitedeki turizm rehberliği müfredatında yer aldığını belirlemişlerdir. Çakmak ve İstanbullu Dinçer (2018) turizm fakültelerindeki turizm rehberliği bölümlerinin müfredatlarını Türk kimliği bağlamında inceledikleri çalışmada, müfredat içeriklerinin daha çok Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti üzerine derslerin olduğunu belirlemişlerdir.

2. Yöntem

Araştırmanın evrenini ülkemizde ön lisans ve lisans düzeyde turist/turizm rehberliği eğitimi veren üniversitelerin müfredatları oluşturmaktadır. Yök atlastan elde edilen bilgiye göre turist/turizm rehberliği ön lisans eğitimi veren üniversiteler ve bu programların web sitelerinde ders müfredatların olup olmadığı bilgisi Tablo 1’de verilmiştir. Yök atlastan elde edilen bilgiye göre turist/turizm rehberliği lisans eğitimi veren üniversiteler ve ders müfredatların olup olmadığı bilgisi Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1. Ön Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler ve Meslek Yüksekokul İsmi

Üniversite	M.Y.O.	Müfredat
Akdeniz Üniversitesi	Demre Dr. Hasan Ünal Meslek Yüksekokulu	Yok
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Var
Bingöl Üniversitesi	Bingöl Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Var
Burdur Mehmet Akif Ersoy Ünive	Yeşilova İsmail Akın Meslek Yüksekokulu	Var
Bursa Uludağ Üniversitesi	İznik Meslek Yüksekokulu	Var
Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	Ayvacık Meslek Yüksekokulu	Yok
Erzincan Binali Yıldırım Üniver	Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu	Var
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniver	Yalvaç Meslek Yüksekokul	Var
Karabük Üniversitesi	Safranbolu Meslek Yüksekokulu	Var
Kocaeli Üniversitesi	Kartepe Turizm Meslek Yüksekokulu	Var
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokul	Yok
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	Kale Turizm ve Otel İşletmeciliği M. Y. O.	Var
Marmara Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Var
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Marmaris Turizm Meslek Yüksekokul	Var
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Ortaca Meslek Yüksekokul	Yok
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniver	Ürgüp Sebahat ve Erol Toksöz M. Y. O.	Var
Selçuk Üniversitesi	Akşehir Meslek Yüksekokulu	Var
Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokul	Var
Selçuk Üniversitesi	Silifke Taşucu Meslek Yüksekokulu	Var
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Van Meslek Yüksekokulu	Var
İstanbul Arel Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Var
İstanbul Aydın Üniversitesi	Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu	Var
İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	Plato Meslek Yüksekokulu	Var
İstanbul Gelişim Üniversitesi	İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu	Var
Kapadokya Üniversitesi	Kapadokya Meslek Yüksekokulu	Var

Tablo 2. Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler ve Fakülte İsmi

Üniversite	Fakülte	Müfredat
Adıyaman Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Akdeniz Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Akdeniz Üniversitesi	Manavgat Turizm Fakültesi	Var
Aksaray Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
Anadolu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Atatürk Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Balıkesir Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Ege Üniversitesi	Çeşme Turizm Fakültesi	Var
Erciyes Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Gümüşhane Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Karabük Üniversitesi	Safranbolu Turizm Fakültesi	Var
Kastamonu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Kırklareli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Mardin Artuklu Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Mersin Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Pamukkale Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Var
Selçuk Üniversitesi	Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi	Var
Selçuk Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Yok
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Karadeniz Ereğli Turizm Fakültesi	Var
İstanbul Gelişim Üniversitesi	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Var

Gerçekleştirilen tarama sonucunda ülkemizde 22 ayrı üniversitede 25 ayrı ön lisans turist/turizm rehberliği programının olduğu belirlenmiştir. Bu 25 programın bulunduğu ilgili üniversitenin web sayfasında 4 programın ders müfredatı olmadığından dolayı ön lisans programları kapsamında araştırmada 21 programın ders müfredatı incelenmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere lisans düzeyinde 27 ayrı üniversitede 29 program ile turist/turizm eğitimi verilmektedir. 29 programın 23 tanesinin ders müfredatına üniversitelerin web siteleri aracılığıyla erişilmiştir. Aksaray Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesinde bulunan turizm rehberliği lisans programlarının ders müfredatına erişilemediğinden dolayı çalışmaya dahi edilmemişlerdir.

Çalışma nitel bir araştırmadır. Lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği eğitimi veren programların ders müfredatlarına üniversitelerin web sitelerinden erişilmiş ve doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir. Erişilen ders müfredatları gastronomi ile ilgili dersler kapsamında incelenmiştir.

3. Bulgular

Çalışmanın amacı doğrultusunda ilk olarak ön lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği eğitimi veren programların ders müfredatları gastronomi ile ilişkin dersler kapsamında incelenmiştir. Sonuçlar derslerin zorunlu/seçmeli olması ve okutulan dönem kapsamında Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Ön Lisans Ders Müfredatlarındaki Gastronomi İlgili Dersler

Üniversite Adı	Ders Adı	Seçmeli/Zorunlu	Dönemi
Ankara Üniversitesi	Türk ve Dünya Mutfakları	S	IV
Bursa Uludağ Üniv.	Anadolu Mutfak Kültürü	S	III
İstanbul Arel Üniv.	Gastronomi ve Yöresel Yemek Kültürü	Z	III
Karabük Üniv.	Yiyecek İçecek Hizmetleri	Z	III
Kocaeli Üniv.	Ziyafet ve İkram Yönetimi	S	IV
Malatya Turgut Özal Üniv.	Türk Mutfak Kültürü	S	IV

Ön lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren programların ders müfredatları incelendiğinde, sadece 6 tanesinde gastronomi ile ilgili derslerin olduğu tespit edilmiştir. Bu okutulan 6 dersin sadece 2 tanesi zorunlu ders kapsamında İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'nda 'gastronomi ve yöresel yemek kültürü' ve Karabük Üniversitesinde Safranbolu M.Y.O.'da "yiyecek - içecek hizmetleri" başlığıyla okutulmaktadır. Diğer 4 üniversite olan, Ankara Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi ve Malatya Turgut Özal Üniversitesi açmış oldukları programlarda bu dersleri seçmeli olarak vermekte olup, öğrencinin kendisinin talep edip tercih etmesiyle okutulan derslerdir.

Çalışmanın diğer amacı doğrultusunda lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği eğitimi veren programların ders müfredatları gastronomi ile ilişkin dersler kapsamında incelenmiştir. Sonuçlar derslerin zorunlu/seçmeli olması ve okutulan dönem kapsamında Tablo 4'de verilmiştir. Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren üniversitelerin 17 tanesinin ders müfredatında, 31 adet gastronomi ile ilgili ders bulunduğu tespit edilmiştir. Bu derslerden sadece 4 tanesi zorunlu ders olup, 27 tanesi öğrenci isteğine bırakılmış seçmeli ders niteliğinde okutulmaktadır.

Gerek ön lisans gerek lisans programlarının ders isimlerine bakıldığında, genellikle "Türk mutfağı", "dünya mutfağı" gibi isimler ile bunların bileşiminden oluşan "Türk ve dünya mutfağı" ya da benzer isimler ile okutulan dersler olduğu görülmektedir. Bunun dışında "beslenme", "beslenme ilkeleri ve menü yönetimi" ve "beslenme ve hijyen" gibi beslenmeye yönelik dersler bulunmaktadır. Ayrıca "ziyafet ve ikram yönetimi", "banket ve satış yönetimi", "servis ve protokol bilgisi" ve "catering" gibi gastronomiye yönelik dersler bulunmaktadır. Ders müfredatları incelenince, "gastronomi" kelimesi geçen, "gastronomi ve yöresel yemek kültürü", "gastronomi ve turizm", "gastronomi", "gastronomi ve yemek tarihi", "gastronomi rehberliği", "gastronomi turizmi" ismiyle dersler okutulduğu belirlenmiştir. Çalışmanın temel konusu olan "gastronomi rehberliği" ile ilgili başlık altında sadece Kırklareli Üniversitesinde ders okutulmaktadır. Bunun dışında "gastronomi turizmi" isimli bir ders Ondokuz Mayıs ve Pamukkale Üniversitelerinde, "gastronomi ve turizm" isimli bir ders Adıyaman Üniversitesi'nde okutulmaktadır.

Tablo 4. Lisans Ders Müfredatlarındaki Gastronomi İlgili Dersler

Üniversite Adı	Ders Adı	Seçmeli/Zorunlu	Dönemi
Adıyaman Üniv	Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Yönetimi	S	III
Adıyaman Üniv	Uluslararası Mutfaklar	S	IV
Adıyaman Üniv	Beslenme İlkeleri ve Menü Yönetimi	S	V
Adıyaman Üniv	Yeme İçme Kültürü	S	VI
Adıyaman Üniv	Gastronomi ve Turizm	S	VII
Adnan Menderes Ü	Beslenme	S	III
Adnan Menderes Ü	Türk Mutfağı	S	VII
Adnan Menderes Ü	Dünya Mutfağı	S	VII
Afyon Üniversitesi	Türkiye Yiyecek - İçecek ve Mutfak Kültürü	S	IV
Akdeniz Ün. Turizm Fak.	Türk ve Dünya Mutfakları	S	IV
Bolu Abant İ.B. Ün	Türk Mutfak Kültürü	Z	V
Bolu Abant İ.B. Ün	Dünya Mutfakları	Z	VI
Erciyes Üniversitesi	Gastronomi	S	IV
Erciyes Üniversitesi	Türk ve Dünya Mutfakları	S	V
Gümüşhane Üniversi.	Gastronomi ve Yemek Tarihi	S	V
İzmir Katip Çelebi Ü.	Beslenme ve Hijyen	S	VI
Kastamonu Üniversi.	Gastronomi	S	II
Kırklareli Üniversite.	Türk ve Dünya Mutfağı	S	V
Kırklareli Üniversite.	Gastronomi Rehberliği	S	VI
Mardin Artuk Üniver.	Türk Mutfak Kültürü	S	VII
Mersin Üniversitesi	Türk ve Dünya Mutfak Kültürü	S	VIII
Nevşehir H.B.V. Ü.	Gastronomi	Z	IV
Nevşehir H.B.V. Ü.	Türk Mutfağı	S	-
Ondokuz Mayıs Ü.	Dünya Mutfak Kültürü	-	V
Ondokuz Mayıs Ü.	Gastronomi Turizmi	-	VII
Pamukkale Üniver.	Şarap Kültürü	S	VI
Pamukkale Üniver.	Yöresel Türk Mutfakları	S	VI
Pamukkale Üniver.	Gastronomi Turizmi	S	VII
Pamukkale Üniver.	Catering	S	VIII
Sakarya U.B. Ün.	Servis ve Protokol Bilgisi	S	IV
Selçuk Ün. Beyşehir	Banket Satışı ve Uygulamaları	Z	VIII

Gastronomi ile ilgili okutulan derslere bakıldığında ağırlıklı olarak yiyecek-içecek bağlamında derslerin okutulduğu, içecek temelli olarak “şarap kültürü” adıyla Pamukkale Üniversitesi’nde okutulan seçmeli ders dışında herhangi bir dersin bulunmaması dikkat çekicidir. Oysaki, gastronomi turizminin en temel bileşenlerinden biri ziyaret edilen yörenin kendine has yiyeceklerinin deneyimlenmesi olduğu kadar, o yöreye has her türlü içki ve içeceğinde bu deneyime dahil edilmesidir. Bu yönüyle oluşturulan programlarda ağırlıklı olarak yiyecek temelli bir anlayış olduğu gözlemlenmektedir. Oysa, iyi bir gastronomi rehberinin o yöreye ait yiyecek kültürü hakkında olduğu kadar, o yörenin kendine has içecekleri hakkında da derinlemesine bilgi sahibi olmalıdır.

4. Sonuç

Önceleri yabancı dil bilenlerin azlığı sebebiyle meslek birliklerinin açtığı kurs ve sınavları başarmanın yeterli olduğu “Rehberlik Mesleği”, bu alanda önceleri ön lisans olarak, daha sonra lisans ve yüksek lisans düzeyinde açılan eğitimler ile akademik ortama taşınarak verilmeye başlanmıştır. Her ne kadar yasal olarak meslek birliğinin (TUREB) bakanlık onayıyla çeşitli kursları açmaya hala yetkisi olsa bile, son yıllar da bu hiç uygulanmamış,

üniversitelerden gelen eğitilmiş kişilerin mesleğe kazandırılması yolu tercih edilmiştir. Bu yönüyle rehberlik eğitimi ülkemizde ilk olarak Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu 1990 tarihinde ön lisans düzeyinde başlamış olup (Yenipınar ve Zorkirişi, 2013), yazının kaleme alındığı tarih olan 15 Temmuz 2020 itibariyle üniversitelerde 25'i ön lisans, 29'u da lisans düzeyinde olmak üzere 54 farklı düzeyde eğitim verilmektedir. Araştırmaya konu edilmeyen yüksek lisans düzeyinde ise 14 tanesi tezli, 11 tanesi de tezsiz olmak üzere toplam 25 farklı programda “rehberlik” eğitimi verilmektedir.

Medeniyetler beşiği olarak anılan Anadolu'nun her bir yöresinde kendine has ve temeli binlerce yıla dayalı derin ve tarihi bir kökü olmasından dolayı dünyadaki gastronomi turizminin büyümesine paralel olarak ülkemizde de gastronomi turizmi her geçen gün hızla büyümektedir. Turizmin 12 aya ve coğrafi olarak belli bölgelerdeki sıkışmışlığından yurt sathına yayılması arzusuna paralel olarak da gerek Bakanlık, gerekse yerel otoriteler gastronomi turizmi alanında yapılan her türlü çalışmayı teşvik etmekte ve etmeye de devam edilmektedir. Yapılan bu teşviklerin hem yurt içinde hem de yurt dışında beklenen karşılığı gördüğü söylenebilir. Günümüzde sağlanan barış ortamının da katkısıyla hemen tüm yurt sathında düzenlenen kültür turlarında da önemli artışlar görülmektedir. Yapılan bu kültür turlarında, ziyaret edilen şehirlerde yörenin yeme - içme ile ilgili meşhur olmuş restoran ve mekanların var olması önemli bir satış unsuru olarak yer almaktadır. Bu sebeple, bu tür turlara çıkan “eyemli rehberlerin” bu konulardaki yeterlilikleri turun memnuniyeti ile doğru orantılı olmaktadır. Ülkemizin barındırdığı turizm türleri göz önünde bulundurulduğunda, ekoturizm, inanç turizmi, kış turizmi, kültür turizmi, macera turizmi gibi türlerin hemen tüm yörelerde yapılabildiği bilinmektedir. Bundan dolayı, detayları yukarıda verilen üniversitelerin programlarında yetiştirilen rehber adaylarının, bu kadar geniş coğrafyaya ait her türlü arkeolojik, ekolojik, rekreatif, gastronomi gibi türlere ait bilgilerin hepsinin kısıtlı zamanlarda verilen eğitimler ile verilmesi mümkün gözükmemektedir. Bu tercih, eğitim alan kişilerin serbest ilgi ve tercihlerine bırakılarak “seçmeli” dersler ile telafi edilmeye çalışılmaktadır.

Üniversitelerde ön lisans ve lisans düzeyinde verilen “rehberlik” eğitiminin genel bilgilerinin yanında elde ettikleri bu diplomalar ile birlikte gerek eğitim aldıkları süre içerisinde normal müfredat dışında alınacak dersler ile gerekse mezuniyet sonrası üniversite ve meslek birliğinin düzenlediği kurslara katılarak “alan uzmanlığı” sertifikaları düzenlenmeli ve özelliği olan hizmet ve turizm türleri bu sertifikaya sahip rehberler aracılığıyla gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Gastronomi özelinde ise mevcut haliyle çok genel ve temel gastronomi dersleri yerine, aynen normal rehberlik uygulamasında olduğu gibi, verilecek bu sertifikanın da “ülkesel” veya “bölgesel” olarak alınacak eğitimler doğrultusunda düzenlenmesi çalışmanın bir diğer önerisidir. Ayrıca bu eğitim içerikleri, sadece yiyecek temelli olmayıp, o yörenin var olan her türlü alkollü ve alkolsüz içecekleri hakkında da detaylı bilgiler içermesi gerekmektedir. Hatta ileri ki evrelerde gastronominin de alt dalı olan daha detaylı üst düzey uzmanlık eğitimleri düzenlenebilir. Örneğin günümüzde popüler olan ve fazlaca katılımcısı bulan “şarap turizmi” buna iyi bir örnektir. İyi bir şarap içmek için bu konuda seyahat eden ve bu amaç için önemli paralar ödeyen kişiler her geçen gün artmaktadır. Bu sebeple ülkemizin her yöresine ait üzümlerden elde edilen ve kendine has özellikleri olan bu şarapların düzenlenen turlarda hak ettikleri şekilde tanıtılmaları pek mümkün olmamaktadır. Bundan dolayı, bu tür turlar daha çok kaçak olarak, şarap konusunda bilgi sahibi olduğunu iddia eden ama tur düzenlemeye yetkili olmayan kişilerce gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. Açılacak bu tür uzmanlık eğitimleri ile konusunda yetkin olmayan kişilerin bu işi yapmalarının önüne geçilebilecektir.

5. Kaynakça

Akdu, U., Karakaş, D., Zurnacı, J., & Tabu Ö. (2018). Turizm rehberliğinde alan uzmanlığı önerisi: sağlık turizmi

rehberliği. Turist Rehberliği Dergisi, 1(2), 124-138.

Başoda, A., Aylan, S., Kılıçhan, R. & Acar, Y. (2018). A Conceptual framework for gastronomy expertise, gastronomic tours and gastronomic guidance. Hitit University Journal of Social Sciences Institute, 11(3), 1809-1826.

Çakmak, T.F., & İstanbullu Dinçer, F. (2018). Turist rehberliği bölümleri ders programlarının “Türk kimliği” açısından incelenmesi. International Journal of Contemporary Tourism Research, 2(2), 67-75.

Çokışler, N. (2017), Turizm rehberliği eğitiminde çeyrek asırdır değişmeyen parçalanmış yapı sorunu. 3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı – 2 (ss. 325-335), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

Eker, N., & Zengin, B. (2016), Turist rehberliği eğitiminin değerlendirilmesi: profesyonel turist rehberleri üzerinde bir uygulama. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(4), 65-74.

Güven, Ö.Z., & Ceylan, U. (2014), Lisans ve ön lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren okullardaki müfredatların turizm rehberliği meslek yönetmeliğine uygunluğunun incelenmesi. 15. Ulusal Turizm Kongresi, (ss. 186-195), Gazi Üniversitesi, Ankara.

İşçeli, Z. & Kılıç, G. (2018), Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarının incelenmesi. Turist Rehberliği Dergisi, 1(1), 41-56.

TUREB (2018). 6326 sayılı turist rehberliği meslek kanunu. Ankara: Dönmez Ofset.

Turist Rehberliği Meslek Kanunu (2012), Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>

Yarcan, Ş. (2007), Profesyonel turist rehberliğinde mesleki etik üzerine kavramsal bir değerlendirme. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 18(1), 33-44.

Yenipınar, U. & Kardaş, K. (2019), Turizm rehberliği bölümleri müfredat geliştirme önerisi. Journal of Travel and Tourism Research, 15, 1-26.

Yenipınar, U. & Zorkirişçi, A. (2013), Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. Cag University Journal of Social Sciences. 10(2), 111-136.